

REMISSYTTRANDE

2025-09-22

Dnr: 0269/25

Er referens: A2025/00273

Remissyttrande över betänkandet Arbetslivskriminalitet – upplägg, verktyg och åtgärder – fortsatt arbete (SOU 2025:25)

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått rubricerade betänkande på remiss. Brå tillstyrker förslagen som ges och lämnar vidare följande kommentarer.

Brå ser positivt på att utredningen har tagit ett brett grepp om arbetslivskriminaliteten och lämnat förslag som både är förebyggande och bekämpande. Utredningen tydliggör kopplingarna mellan arbetslivskriminalitet, organiserad brottslighet och missbruk av välfärdssystemen. Brå delar utredningens bedömning att arbetslivskriminalitet är ett allvarligt samhällsproblem. Den innebär att offentliga medel riskerar att tillfalla oseriösa eller direkt kriminella aktörer, att arbetstagare exploateras och/eller riskerar att utsättas för ohälsosamma och farliga arbetsmiljöer. Detta skadar tilliten till samhällssystemen och snedvrider konkurrensen på arbetsmarknaden.

Operativa och branschspecifika förslag

I tidigare remissyttranden, däribland över SOU 2024:14, har Brå välkomnat en generell ambitionshöjning i arbetet mot arbetslivskriminalitet. Brå har samtidigt påpekat att instruktioner om samverkan inte bör vara alltför snäva, eftersom arbetslivskriminalitet ofta överlappar med andra brottsformer och är ett komplext problem som ofta är svårt att komma åt. Brå välkomnar därför utredningens helhetsperspektiv och att förslagen balanserar kontrollåtgärder med insatser som stärker arbetstagarnas ställning. Den mångfald av förslag som presenteras speglar fenomenets omfattning och komplexitet, och understryker behovet av att flera aktörer samverkar.

Brå lyfter särskilt fram förslagen om tidsbegränsade uppehållstillstånd för utsatta arbetstagare, ett verktyg som redan visat sig effektivt i andra länder och som kan vara avgörande för att fler ska våga rapportera övergrepp och utnyttjande. Höjda sanktionsavgifter är en annan viktig åtgärd som kan öka företagets ansvar och göra överträdelse mindre lönsamma. Likaså bedömer Brå att förslag om beställaransvar och branschspecifika insatser kan ge goda resultat, särskilt i kombination med ökad operativ samverkan.

Även om dessa åtgärder inte direkt påverkar Brås löpande arbete, kan deras genomförande ge värdefullt underlag för uppföljning och utvärdering, något Brå kan bidra till under rätt förutsättningar. De förslagen tillstyrks därför

Generella åtgärder

Brå bedömer att flera av de föreslagna åtgärderna, som förbättrar datatillgång, samordning och kunskapsuppbyggnad, kan få betydande effekt på möjligheterna att förebygga och bekämpa arbetslivskriminalitet. I remissyttrandet över SOU 2024:63 om ökat informationsutbyte tillstyrkte Brå förslagen, men lyfte att organisatoriska faktorer, okunskap om andra aktörers informationsbehov och otydliga rättsliga ramar kan begränsa effekten.

Brå vill särskilt framhålla vikten av att involvera kommuner och regioner fullt ut i samverkan. Utredningen lyfter fram deras roll, men Brå anser att denna aspekt behöver betonas ytterligare. Kommunerna är centrala aktörer i det brottsförebyggande arbetet och deras roll är avgörande även inom arbetslivskriminalitet, inte minst i den praktiska kontrollen, där exempelvis räddningstjänst och andra kommunala tillsynsfunktioner är oumbärliga. Många brottsliga upplägg går inte att upptäcka enbart genom dokumentgranskning utan kräver fysiska inspektioner och lokal närvaro. Ett utökat engagemang från kommunala och andra lokala aktörer kan därför göra arbetet betydligt mer effektivt. För att detta ska bli verklighet krävs dock tydliga prioriteringar och tillhörande resurstillskott.

Nytt fokus för Brå

Brå noterar att utredningen föreslår att Brås uppdrag utvecklas och ges ett nytt fokus genom att myndigheten får ett tydligare ansvar för att utvärdera och analysera den samhällsekonomiska effektiviteten av kriminalpolitiken inklusive "kriminaliserade förfaranden inom arbetslivskriminaliteten" (SOU: 2025:25, s.511). Brå konstaterar att ett sådant uppdrag inte uttrycks i den nuvarande styrningen av myndigheten

Detta yttrande avges av generaldirektör Jonas Trolle efter föredragning av utredaren Karim Zakhour.